

Силабус
навчальної дисципліни
Історія англійської мови
2025 – 2026 навчальний рік

Освітньо-професійна програма	Середня освіта (Англійська мова та література)
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (із значенням мови))
Спеціалізація	014.021 Англійська мова та зарубіжна література
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Валерій БОГДАН
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/ffsk/structure-ffsk/kaf-in-mov/composition-kaf-in-mov/bogdan/
Кафедра	іноземних мов і методики викладання
Контактний телефон	+380506440455
Email викладача	valeriy.bogdan@gmail.com
Графік консультацій	понеділок, 13.00 – 14.15 (Zoom)

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3 / 90 год.	очна (денна)	16 год.	14 год.	60 год.	екзамен
	заочна (дистанційна)	4 год.	4 год.	82 год.	

Семестр: весняний.

Мова навчання: англійська.

Ключові слова: історія англійської мови, індоєвропейська прамова, протогерманська мова, давньоанглійський період, середньоанглійський період, новоанглійський період, словотвір, формоутворення, запозичення.

Метою курсу є ознайомлення здобувачів вищої освіти з генезою виникнення та розвитку англійської мови, враховуючи екстралінгвальні фактори: соціальні, політичні та культурні зміни в країні.

Предметом навчальної дисципліни є англійська мова у її історичному розвитку.

Компетентності та програмні результати навчання

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі загальної середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь із наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

ЗКЗ. Здатність спілкуватися державною мовою в професійній діяльності як усно, так і письмово, комунікувати іноземною мовою за предметною спеціальністю.

ФК1. Здатність застосовувати систематизовані наукові знання в професійній діяльності відповідно до предметної спеціальності.

ПК 05. Здатність визначати комунікативну, пізнавальну, номінативну, емоційно-експресивну та інші функції мови, характеризувати мовні та мовленнєві одиниці у порівнянні з одиницями рідної мови.

Програмні результати навчання:

РН 7. *Застосовувати* систематизовані наукові знання в професійній діяльності відповідно до предметної спеціальності, *оперувати* базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН 8. *Спілкуватися* державною мовою в професійній діяльності як усно, так і письмово, *комунікувати* іноземною мовою за предметною спеціальністю, висловлювати обґрунтовані твердження.

ПРН 8. *Аналізувати* мовні одиниці, *визначати* їхню взаємодію та *характеризувати* мовні явища і процеси, що їх зумовлюють, *пояснювати* мовний і мовленнєвий матеріал, *вміти* самому і *навчати* учнів користуватися словниками різних типів.

Зміст курсу

Модуль 1 . The Evolution of the English Language Over the Centuries

Змістовий модуль 1. Development of Old English in the 5th–11th Centuries

Theme 1. The Evolution of Germanic Languages and Theoretical Aspects of Their History. Subject and aims of the history of English. Sources of language history. Evolution of language and scope of language history. Statics and dynamics in language history. Concept of linguistic change. Rate of linguistic change. Mechanism of change. Role of synchronic variation. Causes of language evolution. Modern Germanic languages. The earliest period of Germanic history. Proto-Germanic. East Germanic. North Germanic. West Germanic. Germanic languages. *Phonetics*: word stress, vowels, consonants and Proto-Germanic consonant shift. Interpretation of the Proto-Germanic consonant shift. *Grammar*: form-building means, vowel gradation with special reference to verbs, simplification of word structure in Late Proto-Germanic, the role of stem suffixes in the formation of declensions, strong and weak verbs.

Theme 2. Periodization of Language History. Chronological division in the history of English. A short survey of periods. Pre-Germanic Britain. Germanic settlement of Britain. Beginning of the English Language. Events of external history and linguistic situation of the 5th–11th c. Beginning of the Old English dialects. Old English alphabet. The rules of pronunciation. Old English Manuscripts. Principal Old English Written Records.

Theme 3. Old English Phonetics. *Old English phonetics.* Word Stress. *Origin of Old English vowels.* Changes of stressed vowels in Early Old English. Independent changes. Development of monophthongs. Development of diphthongs. Assimilative vowel changes: breaking and diphthongisation. Palatal mutation. Changes of unstressed vowels in Early Old English. Old English vowel system (9th–10th c.). *Origin of Old English consonants.* Consonant changes in pre-written periods. Treatment of fricatives. Hardening. Rhotacism. Voicing and devoicing. West Germanic gemination of consonants. Velar consonants in Early Old English. Growth of new phonemes. Loss of consonants in some positions. Old English consonant system.

Theme 4. Old English Grammar. Form-building. Parts of speech and grammatical categories. The Noun: Grammatical categories. The use of cases. Morphological classification of nouns. Declensions. The Pronoun: Personal pronouns. Demonstrative pronouns. Other classes of pronouns. The Adjective: Grammatical categories. Weak and strong declension. Degrees of comparison. The Verb: Grammatical categories of the finite verb. Grammatical categories of the verbals. Morphological classification of verbs. Strong verbs. Weak verbs. Minor groups of verbs. Syntax: The phrase. Noun, adjective and verb patterns. The simple sentence. Compound and complex sentences. Connectives. Word order.

Theme 5. Old English Vocabulary. *Etymological survey of the Old English vocabulary.* Native words. Foreign element in the Old English vocabulary. Borrowings from Celtic. Latin influence on the Old English vocabulary. Etymological layers of the Old English vocabulary. *Word-formation in Old English.* Word structure. Ways of word-formation. Word-derivation. Sound interchanges. Word stress. Prefixation. Suffixation. Word-composition. Stylistic stratification of the Old English vocabulary.

Змістовий модуль 2. Development of the English Language in the Middle and Modern Period

Theme 6. Historical Events and Linguistic Situation of 11th–21st Centuries. Written Records. *The Effect of the Scandinavian Invasions. The Effect of the Norman Conquest.* Economic and social conditions in the 11th–12th c. Effect of the Scandinavian invasions. The Norman conquest. Effect of the Norman Conquest on the linguistic situation. *Early Middle English Dialects and their Extension.* Early Middle English dialects. Extension of English territory. Early Middle English written records. Late Middle English. Reestablishment of English as the language of the state and literature. Dialects in Late Middle English. The London dialect. *Reestablishment of English as the Language of the State and Literature.* Establishment of the Written Standard. Normalising tendencies. Grammars and dictionaries in the late 17th and 18th c. Growth of the Spoken Standard. The modern period. Varieties of English in Britain in the 19th and 20th c. Geographical expansion of the English language from the 17th to 19th c. English outside Great Britain.

Theme 7. Development of the National Literary English Language in the 16th–21st Centuries. Economic and Political Unification. Conditions for Linguistic Unity. Progress of culture. Introduction of printing. Foreign contacts in the Early New English period. Expansion of English over the British Isles. The flourishing of literature in Early New English (Literary Renaissance). New sources of information about the language. Private Papers. Didactic compositions. The Expansion of the English Language on the British Isles. Geographical expansion of the English language from the 17th to 19th c. English outside Great Britain. Establishment of the Written Standard. Normalising tendencies. Grammars and dictionaries in the late 17th and 18th c. Growth of the Spoken Standard. The modern period. Varieties of English in Britain in the 19th and 20th c. Geographical expansion of English from the 17th to 19th c. English outside Great Britain. Evolution of the Sound, Grammar and Lexical Systems. Word stress in Middle English and Early New English. *Vowel Changes in Middle English and Early New English:* Unstressed vowels. Main trends in the changes of stressed vowels. *Quantitative vowel changes in Early Middle English. Qualitative vowel changes in Early Middle English:* Development of monophthongs. Development of diphthongs. System of vowels in Late Middle English. The Great Vowel Shift. Some interpretations of the Great Vowel Shift. Changes of short vowels in Early New English. Growth of long monophthongs and diphthongs in Early New English due to vocalisation of consonants. *Quantitative vowel changes in Early New English:* Principal changes of vowels in Middle English and Early New English. *Evolution of consonants in Middle English and Early New English:* Growth of sibilants and affricates. Treatment of fricative consonants in Middle English and Early New English. Loss of consonants. Historical foundations of Modern English spelling. Main historical sources of modern spellings. Parts of speech, means of form-building, main trends of development. *The noun:* Decay of noun declensions in Early Middle English. Grammatical categories of the noun. *The pronoun:* Personal and possessive pronouns. Demonstrative pronouns. Development of articles. Other classes of pronouns (interrogative, indefinite, relative). *The adjective:* Decay of declensions and grammatical categories. Degrees of comparison. Development of nominal grammatical categories. *The Verb:* Finite forms. Number. Person. Mood. Tense. Verbals. Infinitive. Participle. The Development of the Gerund.

Theme 8. Development of English Language in the 12th–21st Centuries. Scandinavian and French Influence on the Vocabulary. Types and sources of changes. Scandinavian influence on the vocabulary. French influence on the vocabulary in Middle English. Borrowings from classical languages, with special reference to the age of the Renaissance. Borrowings from contemporary and modern languages in New English. The History of Word Formation with Special Reference to the 15th–17th c. Word derivation. Sound interchanges. Word stress. Prefixation. Native prefixes. Borrowed prefixes. Suffixation. Native suffixes. Borrowed suffixes. Conversion. Word composition in Middle English and Early New English. Simplification. Back formation. Semantic changes in the vocabulary.

Методи навчання:

- методи організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів: словесні (розповідь, пояснення, бесіда, навчальна дискусія), наочні (ілюстрації, презентації), практичні (виконання вправ) з використанням засобів дистанційного навчання (інтерактивні комп'ютерні відеоконференції, online-консультації на базі освітньої платформи *Zoom* і месенджерів (*Viber, WhatsApp*));
- пояснювально-ілюстративний; частково-пошуковий (евристичний); індуктивні, дедуктивні, метод аналогій, самостійна робота з електронним навчально-методичним комплексом; індивідуальні

завдання (підготовка презентації); інтерактивні методи (метод проєктів, проблемний метод, метод пізнавальних ігор, «мозковий штурм», кейс-метод, метод рольової гри), застосування інноваційних та інформаційних технологій (blended learning, flipped classroom, distance learning, content and language integrated learning, cooperative learning).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від здобувача вищої освіти очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, активна участь у практичних заняттях і виконання самостійної роботи.

Політика освітнього компонента ґрунтується на засадах академічної доброчесності, прийнятої в Університеті (<https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2020/03/akademdobrochesnist-sayt.pdf>). Не допускаються будь-які види академічного плагіату, фальсифікація та фабрикація даних, списування; забороняється використання здобувачами освіти додаткових джерел інформації під час оцінювання навчальних результатів (у тому числі засобами електронного зв'язку). Якщо у ході освітньої діяльності здобувач використовує інтернет-ресурси, штучний інтелект або інші джерела інформації, він має про це обов'язково вказувати (наводити відповідні посилання).

При використанні ГШІ необхідно дотримуватись університетського положення (https://bdpu.org.ua/wpcontent/uploads/2025/09/polityka_vykorystannya_shtuchnogo_intelektu_v_osvitnomu_proczesi_berdyanskogo.pdf) – при підготовці до практичних занять дозволено часткове використання ШІ для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладання джерел з інших мов. Забороняється копіювання та генерація неправдивих фактів. Забороняється його використання в контрольованому середовищі під час проведення іспиту.

Технічне та програмне забезпечення/обладнання, наочність: технічне (комп'ютер, мультимедійний проєктор, екран/інтерактивна дошка); програмне (*Microsoft Office: Power Point, Word, Moodle*, Інституційний репозитарій БДПУ); наочність (презентації у форматі *PowerPoint*).

Система оцінювання та вимоги: оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється відповідно до «Положення про порядок оцінювання знань здобувачів» у Бердянському державному педагогічному університеті.

Підсумковий рейтинг з навчальної дисципліни – це сума рейтингової оцінки за результатами поточної успішності здобувачів вищої освіти (сума балів за поточну роботу на практичних заняттях і балів за самостійну роботу) і рейтингової оцінки за результатами семестрового екзамену.

За весь курс здобувач отримує максимум 100 балів (підсумкова оцінка). До їх складу входять:

60 балів – поточний контроль успішності (включно з рубіжним контролем і контролем самостійної роботи);

40 балів – підсумковий контроль (екзамен).

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю в балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		100
Практичні заняття	40	
Самостійна робота	20	
Підсумковий контроль		
Екзамен	40	

Розподіл набраних здобувачем балів під час практичних занять

Оцінювання здобувачів відбувається за шкалою 1-7 балів за всі види роботи:

1 = F (критично низький рівень), 2 = FX (незадовільно з можливістю перескладання), 3 = E (задовільно), 4 = D (задовільно+), 5 = C (добре), 6 = B (добре+), 7 = A (відмінно).

Здобувач отримує оцінки за роботу на кожному практичному занятті плюс за виконання завдань з самостійної роботи.

Формула переведення балів за практичні заняття:

$N_{\text{практ}} = (A \div B) \times 40$, де:

N_{практ} = остаточні бали за практичні заняття (максимум 40),

A = сума всіх балів, отриманих здобувачем на практичних заняттях,

B = максимально можлива сума балів на практичних заняттях (105 балів),

40 = максимальна кількість балів, що зараховується за практичні заняття згідно з таблицею розподілу.

Формула переведення балів за самостійну роботу:

$N_{\text{сам}} = (C \div D) \times 20$, де:

N_{сам} = остаточні бали за самостійну роботу (максимум 20),

C = сума всіх балів, отриманих здобувачем за самостійну роботу,

D = максимально можлива сума балів за самостійну роботу (105 балів),

20 = максимальна кількість балів, що зараховується за самостійну роботу згідно таблиці розподілу.

Таблиця 2. Розподіл набраних здобувачем балів під час підсумкового контролю

Види робіт	Кількість набраних балів			
	F – FX	E – D	C – B	A
Екзамен:				
Теоретичні питання (2)	5	10	15	20
Практичне завдання (тест)	5	10	15	20
Максимальна кількість набраних балів	10	20	30	40

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час екзамену (20+40+40=100), вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Таблиця 3. Внутрішня університетська шкала оцінювання

Шкала оцінювання, що використовується в університеті	Шкала оцінювання ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел

Основні

1. Верба Л. Г. Історія англійської мови: навч. посіб. для студ. вищ. навч. заклад. Вінниця: Нова Книга, 2012. 296 с.
2. Сабо О. А. History of the English Language. Materials to Lectures and Seminars Exercises. Tests. Keys for Self-Control: навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 230 с.
3. Студенець Г. І. Історія Англійської мови в таблицях. Київ, 1998. 240 с.

Додаткові

4. Богдан В. Приєднувальні конструкції: проблема їх розрізнення та доцільність вивчення у загальноосвітній школі. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*: зб. наук. пр. Вип. 2. Бердянськ: БДПУ, 2023. С. 238–252.
5. Бойко Н.І., Коваленко О.В. Дисципліна «Історія мови» у системі формування професійних компетентностей філологів. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Філологічні науки*. Вип. 1. 2021. С. 60–67.
6. Буніятова І. Р. Становлення складнопідрядного речення в давньогерманських мовах (IV–XIII ст.): автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.02.04 / Київський нац. лінгвістичний ун-т. Київ, 2004. 32 с.
7. Ісакова Є., Бороліс І. Практико-орієнтований підхід до викладання дисципліни «Історія англійської мови на філологічних факультетах закладів вищої освіти». 2025. DOI:10.31891/2415-7929-2024-32-1. URL: https://www.researchgate.net/publication/388549776_PRAKTIKO-ORIENTO VANU_PIDHID_DO_VIKLADANNA_DISCIPLINI_ISTORIA_ ANGLIJSKOI_MOVI_NA_FILOLOGICNIH_FAKULTETAH_ZAKLADIV_VISOI_OSV ITIPRACTICE-ORIENTED_APPROACH_TO_TEACHING_THE_DISCIPLINE_HISTORY_OF_THE_ENGLI
8. Колесник О.С. Історія англійської мови в контексті лінгвокультурології: сучасні підходи та перспективи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Випуск 48(2). 2021. С. 87–93.
9. Ніжегородцева Л.О. Цифрові технології у викладанні історії англійської мови. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. Випуск 1(47). 2022. С. 122-130.
10. Vaugh A. C., Cable Th. A History of the English Language. 5th ed. London: Routledge, 2002. 447 p.
11. Bergs, A. & Brinton, L.J. (Eds.). The History of English: A Student's Guide. Oxford: Oxford University Press, 2023.
12. Bohdan V. The Evolution of an Adjoining Construction in the 16th–21st Centuries. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Філологічні науки*: зб. наук. ст. / гол. ред. В. А. Зарва. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2018. Вип. XVII. С. 9–16.
13. Bosworth-Toller. Anglo-Saxon Dictionary. URL: <http://www.bosworthtoller.com> (дата звернення: 15.08.2025).
14. Bragg M. The Adventure of English: The Biography of a Language. New York: Arcade Publishing, 2011. 322 p.
15. Brinton, L.J. The Importance of Diachronic Linguistics in Language Teaching Curricula. *Language Teaching Research*. Issue 25(4). 2021. С. 602–619.
16. Crystal, D. The Relevance of Language History in Contemporary Linguistic Education. *Language Teaching*. Issue 55(3). 2022. С. 310-325.
17. Hejná, Miša & Walkden, George. A history of English. (Textbooks in Language Sciences 9). Berlin: Language Science Press, 2022. DOI: 10.5281/zenodo.6560337(дата звернення: 15.08.2025).
18. Hogg R., Denison D. A History of the English Language. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 495 p.
19. Khalabuzar O., Dubrova O. On the essence and importance of the discipline “HISTORY OF THE LANGUAGE”. *Актуальні питання гуманітарних наук*: / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2025. Вип. 87. Том 3. С. 273-280. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/87-3-41> (дата звернення: 15.08.2025).
20. McDowall D. An Illustrated History of Britain. London: Longman, 2006. 188 p. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/inozem_vid/an_illustrated_history_of_britain.pdf (дата звернення: 15.08.2025).
21. The Cambridge History of the English Language. Cambridge: Cambridge University Press, 2005–2008. Vols. 1–6.
22. The History of English Podcast. The Spoken History of a Global Language. URL: <http://historyofenglishpodcast.com> (дата звернення: 15.08.2025).

Інтернет-ресурси

23. Бібліотека БДПУ. URL: www.bdpu.org/library (дата звернення: 15.08.2025).
24. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 15.08.2025).
25. History of English. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_English (дата звернення: 15.08.2025).
26. URL: <http://www.durov.com/study/file-1209.pdf> (дата звернення: 15.08.2025).
27. URL: <http://www.englishclub.com/english-language-history.htm> (дата звернення: 15.08.2025).
28. URL: <http://www.anglik.net/englishlanguagehistory.htm> (дата звернення: 15.08.2025).